

~~B. 276.~~ 34 A 2268a

ABD = raamat.

Snutt lorda trälling.

Tallinn, 1888.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

23837

M. Tõnissoni

ABD=raamat.

A b d e g h i k l m n o
p r s f t u w ä õ ö ü

A B D E G H

I K L M N O

P R S T U W

Ä Ö Ü

Trükitud M. Tõnisson'i kuluaga.

Lapse õpetajale juhatuses.

Tähtede ja lugemise õpetus algab kolmandama lehekülje pealt. Esimese lehekülje peal olewad weikejed ja suured tähed on raamatu nime kaunistamiseks pantud. Päewas õpetagu lapsele üks ainuke tükk; kui ta ühe päewaga mõnda tükki heaste selget ei saa, siis wõib selle jauts teist päewa weel abiks wõtta. Lapsele püitagu õppimist igapidi armsaks teha; õpetajal seistku alati meeles: „Arm jõuab enam kui hirm.“ Ühe puhuga ei wõi last kauemine õpetada, kui kümme minutit; siis peetagu wahet ja lastagu teda muud tööd teha ehk mängida; siis algagu jälle õppimine, siis wahaeag ja n. e. kuni selle päewa tükk õige selge on. Mida noorem laps, seda lühem olgu õpetamise aeg. — Kõige kergem õpetamise wiis on healetamine, kus lapsele tähtede helid ehk healed nõnda kätte õpetatakse, nagu nad sõnades helisewad. Kes seda wiisi tunneb, see õpetagu lugemise osakese ees otjas olewa kolme ehk nelja tähe healed esiti heaste selget, kinnitagu neid edasitagasi küsimistega ja lastu siis last helina järel sõnu kokku seadida; kus tarwis, seal parandagu ja aidaku ise kõrwalt ka. Tähtede helina tutvustamiseks awaldan siin mõned üfsitud sõnad näituseks, milledes lugeja nende tähtede heli tähele pangu, mis teistest jämedamine on trükitud. Need sõnad on: „**l**on**n**, **k**amm, **w**urr, **l**eh**w**, **k**ü**l**l, **l**es, **s**ai, **p**ü**l**t, **a**ed, **w**õ**l**b, **k**app, **j**a, **j**ah, **l**uff, **a**eg — täis healeliste tähtede: a e i o u ä ö ü helid on ehk lugejale juba enne tuttawad, sest et nad oma nimedega enamiste ühesugused on; üksnes „u i ü“ helid on üfsitult ilmudes tumedamad kui paaris olles. Näituseks **t**uul, **t**ule, **f**iin, **s**inu, **s**üda, **s**üüd, (süid) j. n. e. — Kes healetamisega toime ei saa, see õpetagu sell wiisil, mis temal heaste tuttaw on. Õppimise osades awaldatud sõnade arusaamine ning dieti rääkimine, iseäranis 22-est — 34-ma tükkini, olgu lapse juhatajal igapidi selge, et ta last kõwa ja pehme, pila ja lühikeste sõnade wahel kindlat wahet lasseb teha, siis on sellest õige lugemisele ja kirjutamisele jäädaw kasu.

W. Tõnisson.

1.

í u o a

i u o a

í o a u o í a

u o u uí a

ai o oi a au

uí ai au oi.

e n m

e n m

e u n a m o

ui nui ai e

ei o on an

anna ae!

3.

r w l

*r**w**l*

r e w u l o

r w l u i ui

wui rui a wai ei

rein, wai on lai.

4.

S f t d

s f t d

r m s n t st S d

ui sui se fest ta

tai alt mul sul

rein on must.

5.

b p h

b

p

h

t s d w h p b h p b ui
 tuid tuim ei leib hein ai
 pai waid wait, pai eit.

6.

f i g

f

i

g

h d f g j k al alg ja jah
 wai wait af waf aeg aed
 mis on wait?

7.

ä

ö

ö

ü

ä d ö ü j ö r ü f ö öis söi
 söi wöi ö föis üir müir küir ä äi jäi
 jälg jälf järg järk, mai söi wöid.

8.

aa

uu

ii

ee

oo

aas maas uus fuus söis wiis ees mees
 fool sool tool fuul tuul faal fiil wiil,
 suur mees on siin maas.

9.

ää õõ öö üü

äär, wäär, fäär, rōdm, fōdm, mōdf,
 jõof, fōof, lõof, müür ehf müir, nüüd
 ehf nüid, jõüüd ehf jõüid, püüüd ehf püüd,
 nõöp on must, äär on uus.

10.

rr ll mm nn ss tt ff pp

wurr, mürr, firr, jorr, toll, loll, küll,
 tamm, samm, konn, õnn, lafs, kafs,
 rott, fott, lott, tiff, tõt-ta et-te!
 lüf-fa kin-ni! mää-ri wak-fa!

11.

ae ea eu ue oe

aeg, aed, waew, faew, laew, hea,
 pea, tead, head teud, tued ehf toed,
 lued ehf loed, moed, poeg, kafs löi
 koe-ra, kirp far-gas pulk juus.

12.

øe ðu æe öe üe

øed, øel, tøel, ðun, løug, tøud, fæes,
wæes, pæew, næeb, øued ^{ehf} øøed, üel-tud,
külmad øued on mustad, øøel on arw.

13.

a b d e g h i j k l m n
o p r f s t u w ä ö ü

alg, efs, hand, jook, foer, löim, nurm,
pafs, raud, juust, köis, wöib, wärw,
küis, kuus, tööd, laps pu-hub pil-li.

14.

Œ   Š   Š   Ũ
o   ö   ö   u
Œ   Š   Š   Ũ

Drq on lai. Dr-jus wae-wab. Š=de
nøe-lub. Šhf lü-gub. Šö-pif lau-lab.
Ũ=ba öit-seb. Ũfs feer-leb. Ũur tik-sub.

15.

ü w z þ

ii w t þ

U W Z Þ

Üks ja kaks. Üir on kal-lis. We-si
 woo-lab. Wõi ju-lab. Taim kas-wab.
 Tu-li põ-leb. Tuul pu-hub. Pee-ter
 lau-lab. Tä-di kee-dab put-ru.

16.

ʀ b s

r b s

R B S

ʀa-tas wee-reb. Rein lau-lab. Ruun
 hir-nub. Raſw til-gub. Bruu-no on
 poi-si ni-mi. Sant ker-jab. Sääsk kiu-nub.

17.

ʅ e s

l e s

L E S

ʅind lau-lab. ʅi-na kas-wab. ʅaps

õ=pib. G=ma teeb tööd. Ge=wa e=hib.
 In=gel wal=wab. IIm on tä=na wä=ga
 i=lus. I=gal lil=lel i=je lõhn.

18.

K <small>t</small> <i>K</i>	S <small>h</small> <i>S</i>	A <small>a</small> <i>A</i>
--	--	--

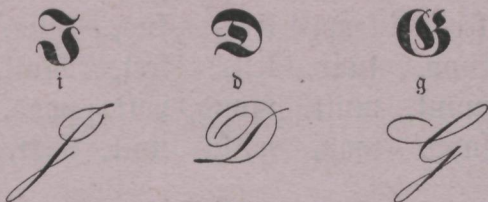
Koer jook=seb. Kaks kar=gab. Siir
 hüp=pab. Ka=ru mü=rab. Arm ai=tab.
 Hunt on ti=ge. Wen=na ni=mi on
 Un=ton. Ur=mas=ta õi=gust!

19.

Ä <small>ä</small> <i>Ä</i>	N <small>n</small> <i>N</i>	M <small>m</small> <i>M</i>
--	--	--

Äär on peh=me. Ämm lau=lab. Roo=ri
 rif sõi=dab. Rool len=dab. Me=si on
 ma=gus. Muht on wa=lus. Mart lõi=fa
 b puud. Mu=ri u=ri=seb.

20.

Jaan. Jaak. Juu=li on rõe=muš.
 Donn on jõe ni=mi. Gloo=bus on
 maa ku=ju. Jü=ri lu=eb. Ju=ta nu=tab
 är=daš=te.

21.

A B D E G H I K L
 M N O P R S T U W
 Ä Š Ö Ü

Antš. Ge=wa. Hin=dref. Jaa=nus. Kai.
 Ne=ti. Peet. Tiit. Mir=ti. Wee=ra. Die.
 Kul=la Rein ae! Kott läks kot=ti.

22.

aed, ait, jälg, jält, järg järf, furg,
 kurf, king, kinf, kuld, kult, land, laut,
 laug, lauf, lind, lint, märg, märk, pang,
 pank, fild, filt, särg, särk, wöid, wöit.

23.

kes, kees, kepp, keeb, kus, kuus, kas,
 kaas, kupp, kuub, kell, feel, Mall, maal,
 mull, muul, mutt, muud, pott, pood, rott,
 rood, sapp, saab, will, wiil, wett, weed.

24.

haff, haaf, jutt, juut, latt, laat, koff,
 kooft, luff, luuf, piss, piif, patt, paat,
 pits, piits, ropp, roop, sepp, seep, tatt,
 taat, tiff, tiif, utt, uut, west, weest,
 watt, waat.

25.

keed, fett, kuud, kuut, loog, loof,
 laad, laat, liig, liif, raag, raaf,
 riid, riit, saad, saat, saag, saaf,
 siid, siit, sööd, sööt, toob, toop,
 tood, toot, wiid, wiit.

26.

hal=bi, hal=pi, jär=gu, jär=ku, ka=na, kan=na,
 ka=si, kas=si, kol=gu, kol=ku, foi=du, foi=tu,
 la=meb, lam=mas, pal=ga, pal=ka, ron=ga,
 ron=ka, wa=ras, war=ras, wär=gi, wär=fi,
 wäl=gu, wäl=ku.

27.

a=der, aa=der, fa=lu, faa=lu, fe=da, fee=da,
 fi=da, fii=da, fo=li, foo=li, re=del, ree=del, ri=su,
 rii=su, sa=bas, saa=bas, sa=da, saa=da, mu=da,
 muu=da, wa=li, waa=li, Wi=ru, wii=ru.

28.

hoo=bi, hoo=pi, Jaa=gu, Jaa=ku, joo=gi,
 joo=ki, kii=da, kii=ta, koo=di, koo=ti, laa=da,
 laa=ta, mōe=da, mōe=ta, pii=bu, pii=pu, pii=gi,
 pii=ki, paa=di, paa=ti, rii=gi, rii=ki, waa=di,
 waa=ti, wää=di, wää=ti.

29.

la=gi, la=ki, laf=ki, ku=bu, ku=pu, kup=pu,
 ki=da, ki=ti, kit=ti, pu=gu, pa=ku, pal=ku, ra=da,
 ra=tas, rat=ta, ta=ba, ta=pa, tap=pa, tu=gi,
 tu=ki, tuk=ki, wa=ga, wa=ka, wak=ka.

30.

e=la=ma, faa=lu=ma, tu=le=ma, ku=la=ma,
 lu=ge=ma, liif=ka=ma, hul=gu=ma, hul=ku=ma,
 ja=ga=ma, jät=ka=ma, fo=gu=ma, kii=ku=ma,

pu=ge=ma, paſ=ku=ma, ra=ba=ma, rap=pi=ma,
 fu=ge=ma, ſöf=ku=ma, ſo=ni=ma, ſoo=ni=ma,
 ti=ba=ma, tip=pi=ma, wa=di=ma, waa=ta=ma.

31.

a=la=mad, a=ſu=wad, hel=de=mad, e=la=wad,
 kuul=ſa=mad, ku=lu=wad, la=ge=dad, la=ku=wad,
 mō=ru=dad, mōe=da=wad, no=be=dad, no=fi=wad,
 o=li=wad, hoo=li=wad, pa=lu=jad, pal=ka=wad,
 ro=ni=jad, roo=gi=wad, tu=ge=wad, tu=ku=wad,
 u=ſi=nad, luu=ſi=wad, wi=le=dad, wii=li=wad.

32.

li=gi=mal, lii=ku=wal, loo=made, lon=ka=te,
 e=lu=le, fee=le=le, rai=ſa=tud, tui=ſa=tud, u=ſi=nus,
 i=lu=dus, o=le=wif, mi=ne=wif, ka=ru=ga, kaa=re=ga,
 pi=ha=ga, pih=la=ka, kuu=la=ta, ku=la=ta, kii=li=da,
 kar=ju=da, kir=ju=ta! ku=lu=da, kuu=lu=ta!

33.

a=wi=ta=ma, hää=wi=ta=ma, ä=ra=ta=ma, är=ri=
 ta=ma, e=la=ta=ma, el=li=ta=ma, fo=liſ=taf=ſe,
 ſoo=li=taf=ſe, pi=ſu=ke=ſelt, pii=ſa=ke=ſelt, män=ni=
 kuſ=ſe, ma=ja=deſ=ſe, mä=ge=de=le, wää=ru=mi=ſel.

34.

fl, pl, pr, tr, fr,

flaas, klaar, kliš=ter, kliš=ma, pleff, pliks,
 plaks, ploom, plaat, prees, pruun, proow,
 pruu=ki=ma, trepp, truu, trumm, triikk, troon,
 kraas, kruus, kriit, kroon, kraaw, kriips,
 křist=lit, kramp. Klaari Truu=ta trii=gib
 kriip=su=li=seks trii=ki=tud křei=ti.

35. Kaks.

Kaks on hiirte kuningas. Temal on läi=kiwad silmad, pikk saba, neli jalga, jalgade otsas läpad ja terawad küined. Ta puhastab maja hiirtest ja murrab ka lindusid ja noori jänesid maha, on väga maias ning tige aga puhas ja võib igale poole ronida. Kaks näeb öösel niisama kui päewal ja tahab inimese meelitamist.

36. Lammas.

Lammas on palju suurem kui kaks. Temal on ka neli jalga, aga tema jalgade otsas on sõrad ja karwade asemel willad. Lammas sööb talwel heinu aga suwel rohtu. Temast saawad inimesed liha, nahka ja willa. Wil=

ladest valmistatakse kõiksugust riidet, nahast tehakse kasukaid ja saani tekkisid.

37. Hobune.

Hobune on kõige suurem kodu elajas. Temal on kaela külles lahk, jalgade otsas kabiad, suur saba ja uhke käik. Ta on julge ja wahuwa, teda tarwitatakse wanfri- ja ratsafõidu juures, käib ka adra ja äki ees, tallab pahmast ja weab mitmesugused masinad käima. Hobune lähäb hea harimisega ja hoidmisega ilusamaks ja oma waenlaste wastu wõitleb ta tagumiste jalgadega.

38. Laps ja talleke.

Laps: Talleke, miks sa karjud nõnda haledaste?

Talleke: Minu ema on ära kadunud.

Laps: Kas sa kardad, et sinule keegi haiget teeb, kui sa üksi oled?

Talleke: Kartusest ei tea ma midagit, aga ma tahan oma armsa ema juures olla, niisama nagu sinagi. —

Sellejärele tuli wana lammas lähedale ja määgis oma tallekest. See hüppas rõemuga tema juure ja ei lastnud teda enesest enam lahkuda.

39. Hobune ja warblane.

Warblane palus: „Armas hobune! Sull on sõimes rohkestest toitu, luba sealt mõni terake ka minule, sest minu kõht on üsna tühi!“ Hobune vastas lahkest: „Võta julgeste, weike linnuke, siit saab meile mõlematele!“

Nad sõiwad rõemfaste kõhud täis. Kui suwel kange palawaga palju kärpseid sigines, kes hobuse kallale tikkusiwad, siis püüdis warblane neid hulga kaupa kinni, et nad tema heategijale kahju ei saanud teha.

40. Hiired ja konnad.

Hiirede ja konnade wahel tõusis kord nii suur riid, et neid keegi enam lepitada ei jõudnud. Mõlemilt poolt valmistati sõda wastu ja koguti sõdijaid. Waewalt oliwad nad lagedale jõudnud ja suure toredusega sõdimist alganud, kui juba kullid ning waresed juure lendasiwad ja neid kõiki oma pugudesse sõiwad. — Nõnda juhtub riidlejatele alati.

41. Kebane ja wares.

Kebane on üsna kelm ja walelik; kõik tema teud on laidu wäärt. Kord tahtis ta wareset käest, kes puu oksa peal oma saaki sõi, liha tükki kätte saada. Ta hakkas warest kiitma

ja ütles: „Ah kui ilus sa oled! Sinu nokk on palju nägusam kui teistel lindudel ja sinu pea on lõpmata kena. Küll tahaksin ma hea meelega ka sinu ilust laulu healt kuulda!“ — Vares sai sellest kiitusest uhkeks, uskus rebase walet ja hakkas waakuma. Waakudes libises liha tükk noka wahelt lahti ja kukkus rebase ette maha, kes seda ära sõi. — Petise juttu ära usu ialgi! —

42. Hea kuningas.

Ühes Aasia maa jaus elas kord väga hea kuningas, kes suure truudusega oma riiki walitses ja kellegile ülekohtu ei teinud. Aga siiski tiutasiwad teda kadedad inimesed ja püütsiwad tema üle kõlbmata juttusid rääkida. Kord oli ta tellis ja kuulis kudas soldatid väljaspool telki teda laimasiwad. Aga kudas maksis ta seda kurja neile kätte? Ta astus telgist välja ning ütles: „Sõbrad, kui teie mind tahate tiutada, siis minge minuist natuke kaugemale!“ —

43. Musta räästa tarkus.

Palawal põua ajal leidis jänune must räästas heina saadu äärest wee pudeli. Et ta lühikese nokaga sealt wett kätte ei saanud

fellepärašt püidis ta pudelt katti nohkida ehk ümber liükata, aga selleks oli temal jõud kasin. Wiimaks leidis ta ometi hea nõuu. Ta korjas weikefi kiwa ja wiskas neid pudelisse, kuni wefi nii kõrgele tõusis, et ta jänu wõis kustutada.

Kes wäsimušt ei karda, selle soow lähäb täide.

44. Parastamise palk.

Hunt oli auku kuffunud, mida inimesed tema püidmiseks oliwad walmistanud. Seda nägi rebane, hakkas hädasse langenud loomakešt pilkama ja nimetas teda lolliks, et ta püidjate kawalusešt ei olnud aru saanud. Kui ta nõnda parastas ja ümber augu ääre fenna ja tänna rõemu pärast hüppas, langes ta ise kogemata ka sisse.

Ara pilka seda, kes õnnetusse on langedud, sest ja ei tea, mis sinule enesele wõib juhtuda! —

45. Kaks sikku.

Sügawa jõe kitsa purde peal juhtusiwad kaks sikku teine teisele wastu tulema. „Tee lahti!“ hüidis esimene. „Kudas ja nõnda tohid käratseda?“ kisendas teine, „mina olin ju enne silla peal, fellepärašt pööra tagasi

ja lase mind enne üle minna!" — „Kuhu sa mõistuse oled jätnud?“ karjus esimene, „mina olen sinust wanem ja piaksin tagasi pöörama! Ei ialgi!“ — Nõnda jonnisivad mõlemad ega tahtnud kumbgi järele anda, kuni nad sarwedega teine teist pokkima hakkasivad. Kangeft pörutamisest kuffusivad aga mõlemad üle silla ääre jõkke, kust nad waerwalt weel eluga pääsesivad. —

Nõnda juhtub jonnijatele ikka.

47. Jumal.

Jumal on kõige ülem kuningas ehk walitseja. Ta on taewa ja maa, päikese ja tähed, inimesed ja kõik loomad loonud. Ta walitseb ja hoiab kõiki, keda ta on loonud, isaliku armastusega. Sellepärast hüitakse Teda armuliseks taewa Isaks. Ta on igas kohas ja näeb kõik, mis tehakse. Ta on helde ja armastab õigust, aga wihkab kangeste õelust ja ülekohtut. Kes teda armastawad ja õiguses elawad, neile teeb Ta palju head ja annab igawest õnnistust. —

48. Jeesus.

Jeesus on Jumala Poeg. Ta sündis lunastamise töö pärast ka inimeseks. Betlem=

ma karjased oliwad esimesed, kellele seda sünnimist kuulutati. Jeesus kaswas wagaduses, oli sõnakuulelik wanemate wastu ja armastas inimesi. Nüüd on ta jälle taewas Isa juures ja walitseb Temaga kõige looduse üle. Jeesus tahab, et kõik lapsed nii wagad ja sõnakuulelikud oleksiwad, kui Tema oli, sellepärast ütleb Ta: „Kaske lapsukesed minu juure tulla, et nad minust õpiwad, õnnistust saawad ja taewariiki päriwad!“

49. Millal maksan?

Millal maksan memme waewa,
 Hea ema piima waewa,
 Rahel käel kandemise?
 Kaswatas kui kaunakesta,
 Wiis mind põlled põllu peale,
 Pani parmaste wahetele,
 Sületäide keskeella:
 Et ei tulnud tuuli peale,
 Ega weerend wihma peale!

50. Õpetuse sõnad.

1. Kuule oma wanemate sõna, sest nemad on sind sünnitanud ja ära põlga neid mitte kui nad wanaks on saanud! — 2. Kes suud ja keelt hoiab, see hoiab hinge ahastuse eest. — 3. Osta tõtt ja kartust, mõistust ja õpetust,

aga ära kauta neid mitte! — 4. Wiin ajab
 pillama, kange joomaaeg möllama, sellepärast
 ei saa keegi targaks, kes nende sõber on. — 5.
 Sihkamine kihutab riidu, aga armastus katab
 üleastumise kinni. — 6. Parem pisut õigusega,
 kui palju ülekohtuga. —

Lamp.

Saapad.

Uur.

Klawer.

Saiad.

Kannel.

Auru-mašin.

Auru-laew.

Kroon.

Isa.

Seejuse palve.

Meie Isa, kes Sa oled taewas! Pühitsetud saagu Sinu nimi. Tulgu meile Sinu riik. Sinu tahtmine sündigu kui taewas, nõnda ka maa peal. Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew. Anna meile andeks meie wõlad, nõnda kui meie andeks anname oma wõlglastele. Ara saada meid mitte kiufatuse sisse, waid peasta meid ära kurjast. Sest Sinu päralt on riik, wägi ja auu igaweste! Amen.

Sommiku palve.

Armas taewane Isa! Meie täname Sind, et Sa meid jell õõsel armulikult oled kaitsnud ja kõige kahju eest hoidnud. Pimedus on mööda läinud, walgus on jälle kätte jõudnud. Sinu ilus päikene paistab armsaste kõikide peale, soojendab ja walgustab. Aita, et ka meie oma tegude poolest nii puhtad wõikšime olla nagu päikene! Aita, et meie kõikidele wõikšime head teha ja rõemuks olla! Amen.

Palve enne jõomist.

Armas Issand! Sina oled helde ja Sinu heldus toidab kõiki, kes elawad ning liiguwad. Snnista rooga, mis meie praegu ihu ramuks wõtame! Amen.

Palve pärast jõumist.

Tänagem Issandat, sest Tema on hea ja Tema helbus kestab igatveste! Tema teud on suured; kõik loodus on täis Tema pärandusi. Temale toogem auu ja kiitust! Amen.

Shtu palve.

Oh kõigevägemam Issand! Meie täname Sind, et meid mööda läinud päeval kõige kahju eest oled hoidnud. Kõik loomad jäävad une hõlmasse puhkama, aga Sina, nende Looja, ei maga ega uinu, waid näed öösel niisama selgeste nagu päeval. Sellepärast palume Sind, hoia ja kaitse meid, et meile mingisugust häda ega õnnetust ei sünniks! Saada head inglid meie ümber walwajateks, et meie rahulikult wõiksime magada ja rõõmuga uut päewa walgust näha saada! Amen.

Wõerad tähed.

C c (tse) räägitakse kui pehme „t“: Carl, Columbus, Cook; aga a, i, ä ees kui „tse“: Cilicia, Cedri-puu, Sicilia, Cäsarea.

Ch ch (tse=ha) räägitakse kui kõwa „h“, sõna alguses ka kui „t“: Koch, Chaldea, Chiwa, Kristus.

F f (ehw) räägitakse kui kõwa „w“: Friedrich, Geograafia.

Z z (tset) räägitakse kui kõwa „ts“: Zoologia, Zion, Zeitung.

V v (fau) räägitakse muis keeltes kui „w“: Victor, Venus; aga Saksakeeles kui „f“: Vater, vermeiden.

Sch sch (eš=tše=ha) heli ei ole wõimalik tähtedega tähendada, seda piab õppijale suu sõnaga ette räägitama. Schiller, Schlüsselburg.

Qu qu (ku) räägitakse kui „kw“: Quinte, Quatember, Quartett.

X x (iks) räägitakse kui „ks“: Alexander, Sextus.

Y y (ipsilon) luetakse wähest kui „i“: Lady, July, Juny, wähest kui „ü“: kynä, hyyvä; sõna alguses täis healeliste ees kui „j“: Yukatan, York.

Vadina keele tähed.

Aa Bb Cc Ch ch Dd Ee Ff Gg
 A a B b C c Ch ch D d E e F f G g

Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp
 H h I i J j K k L l M m N n O o P p

Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy
 Q q R r S s T t U u V v W w X x Y y

Zz Ää Öö Üü
 Z z Ä ä Ö ö Ü ü

Anna leiba! Eewa mine tupp! Tule sööma!
 Raiu puid! Lõika katki! Kes lähäb mõisa? Willem sõidab linna. Kes hakkab kirjutama? Mitu meest sa nägid? Naine nutab. Saul naerab. Friedrich lueb Zeitung. Jaan õpib Geografiat. Ilm on ilus. Hindrek laulab. Otu wilistab. Uks kääksub. Lõukene lõõritab. Kari lähäb wainule. Kiwi on kõwa.

Arwu tähed eht numrid.

*	* *	* *	* * *	* * *	* * * *	* * * *		
*	*	*	* *	* *	* * *	* * *		
1	2	3	4	5	6	7		
üks	kaks	kolm	neli	viis	kuus	seitse		
* * * *			* * * * *			* * * * *		
* * * *			* * * *			* * * * *		
8			9			10		
kahesa			üheksa			kümme		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Ladina numrid.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX				
13	14	15	16	17	18	19	20				
XXI	XXX	XL	L	LX	LXX	LXXX	XC	C			
21	30	40	50	60	70	80	90	100			
CC	CCC	CD	D	DC	DCC	DCCC	CM	M			
200	300	400	500	600	700	800	900	1000			

Gesti kirjutuse tähed.

Aa Bb Dd Ee Gg
 Hh Ii Jj Kk Ll
 Mm Nn Oo Pp Rr
 Ss Tt Uu Vv
 Ää Öö Üü

~~~~~  
 Aed. Eewa. Hunt. Ingel. Jaan.  
 Kai. Liina. Mall. Noor. Oig.  
 Pärt. Rein. Siim. Tamm. Uur.  
 Wiir. Äär on ilus. Öö on pime.  
 Üüri maja.

~~~~~  
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 _____

Kirja märgid.

. punkt, ütelse ehk kõne kindel lõpe märk. —
 , komma, ütelsest tarvitataw lühike kinni pidamise
 märk. — ; semikoolon, ehk pool-punkt, pikem kinni
 pidamise märk. — : koolon, näituse märk. — —
 mõtlemise märk. — ! õhkamise märk, mida nende
 ütelse järelle pannakse, mis õhkamist, käskmist ja
 hüdmist tähendawad. — ? küsimise märk. — „“
 juttumärgid, waele wõetawate tähtja sõnade ehk
 ütelse tähendajad. — = ühenduse ehk lahutuse
 märk. — ' kustutamise märk. — :: kordajad
 märgid, mis ütelist, mille järelle nad seisawad,
 weel teist korda käsitwad lugeda ehk laulda. — ( )
 [ ] klammerid, sulgumise märgid, mille waele seletaw
 sõna ehk ütelse pannakse. — * ✕ tähenduse
 märgid, mis selle sõna juurde pannakse, millest
 wäljaspool juttu pikemalt tahetakse rääkida. — §
 jau märk ehk paragrahv. —

Wene trüki tähed.

А а Б б В в Г г Д д Е е Ж ж З з
 A a B b W w G g D d E e She she Se se

И и І і К к Л л М м Н н О о П п Р р
 I i I i K k L l M m N n O o P p R r

С с Т т У у Ф ф Х х Ц ц Ч ч Ш ш
 S s T t U u F f Kha kha Tse tse Tshe tshe Cha cha

Щ щ Ъ ъ Ы ы Ь ь Ъ ъ Э э Ю ю Я я
 schtsha Zär Zeri Zeri Ze E e Zu ju Ja ja

Ө ө Vv Й й.

fitä ishitsha Iskraitoi.

üts=ford=üts.

1 ford	1 on	1	1 ford	2 on	2	1 ford	3 on	3
2 =	1 =	2	2 =	2 =	4	2 =	3 =	6
3 =	1 =	3	3 =	2 =	6	3 =	3 =	9
4 =	1 =	4	4 =	2 =	8	4 =	3 =	12
5 =	1 =	5	5 =	2 =	10	5 =	3 =	15
6 =	1 =	6	6 =	2 =	12	6 =	3 =	18
7 =	1 =	7	7 =	2 =	14	7 =	3 =	21
8 =	1 =	8	8 =	2 =	16	8 =	3 =	24
9 =	1 =	9	9 =	2 =	18	9 =	3 =	27
10 =	1 =	10	10 =	2 =	20	10 =	3 =	30
1 ford	4 on	4	1 ford	5 on	5	1 ford	6 on	6
2 =	4 =	8	2 =	5 =	10	2 =	6 =	12
3 =	4 =	12	3 =	5 =	15	3 =	6 =	18
4 =	4 =	16	4 =	5 =	20	4 =	6 =	24
5 =	4 =	20	5 =	5 =	25	5 =	6 =	30
6 =	4 =	24	6 =	5 =	30	6 =	6 =	36
7 =	4 =	28	7 =	5 =	35	7 =	6 =	42
8 =	4 =	32	8 =	5 =	40	8 =	6 =	48
9 =	4 =	36	9 =	5 =	45	9 =	6 =	54
10 =	4 =	40	10 =	5 =	50	10 =	6 =	60
1 ford	7 on	7	1 ford	8 on	8	1 ford	9 on	9
2 =	7 =	14	2 =	8 =	16	2 =	9 =	18
3 =	7 =	21	3 =	8 =	24	3 =	9 =	27
4 =	7 =	28	4 =	8 =	32	4 =	9 =	36
5 =	7 =	35	5 =	8 =	40	5 =	9 =	45
6 =	7 =	42	6 =	8 =	48	6 =	9 =	54
7 =	7 =	49	7 =	8 =	56	7 =	9 =	63
8 =	7 =	56	8 =	8 =	64	8 =	9 =	72
9 =	7 =	63	9 =	8 =	72	9 =	9 =	81
10 =	7 =	70	10 =	8 =	80	10 =	9 =	90

10 ford 10 on 100, 10 ford 100 on 1000.

Wene arvu sõnad.

1 одинъ, 2 два, 3 три, 4 четыре, 5 пять, 6 шесть, 7 семь, 8 восемь, 9 девять, 10 десять, 11 одиннадцать, 12 двѣнадцать, 13 тринадцать, 14 четырнадцать, 15 пятнадцать, 16 шестнадцать, 17 семнадцать, 18 восемнадцать, 19 девятнадцать, 20 двадцать, 30 тридцать, 40 сорокъ, 50 пятьдесятъ, 60 шестьдесятъ, 70 семьдесятъ, 80 восемьдесятъ, 90 девяносто, 100 сто.

Jumala kümme käsku.

Esimene käsk: Mina olen Issand sinu Jumal: Sull ei pia teisi jumalaid oleme minu kõrvas.

Mis see on?

Meie piame Jumalat üle kõige asjade kartma, armastama ja Tema peale lootma.

Teine käsk: Sina ei pia Jumala oma Issanda nime asjata suhu võtma: sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes Tema nime kurjaste pruugib.

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie Tema nime juures ei nea, ei wannu, ei lausu, ei waleta ega peta, waid et meie Teda kõige häda sees appi hüiame, palume, kiidame ja täname.

Kolmas käsk: Sina piad pühapäewa pühitsema.

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et

meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie teba pühaks piame, heal meelel kuuleme ja õpime.

Meljas käif: Sina piad oma isa ja ema auustama, et sinu käsi heaste käib ja sina kuu elad maa peal.

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei põlga ega wihašta; waid et meie neid auustame, teenime, nende sõna kuuleme ja neid armsaks ja kalliks piame.

Wiies käif: Sina ei pia tapma.

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie ligimese ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teba aitame ja temale head teeme kõige häda sees.

Aunes käif: Sina ei pia abielu ära rikkuma.

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie kasinaste ja puhtaste elame, kõnede ja tegude sees ja et igauks piab oma abikaasat armastama ja auustama.

Seitsmes käif: Sina ei pia warastama.

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et meie ligimese raha ja wara ei wõta, ei kawala kauba ega petise tööga eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Raheljas küst: Sina ei pia ülekohtu tunnis-
tama ligimese wastu.

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et
meie ligimese peale kawalaste ei waleta, teda ei peta,
keelt ei pekka ega kurje kõnesid tema peale ei tõsta;
waid et meie tema eest kostame, kõik head temast
kõneleme ja kõik asjad heaks kääname.

Itiheljas küst: Sina ei pia himustama ligi-
mese koda.

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et
meie ligimese pärandust ega koda kawalusega ei püia,
ega õiguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie
teda aitame, et tema seda enesele wõiks pidada.

Kümmes küst: Sina ei pia himustama ligi-
mese naist, sulast, ümardajat, weisid ega muud mis
tema päralt on.

Mis see on?

Meie piame Jumalat kartma ja armastama, et
meie ligimese naist, peret ega weisid ära ei awatele
eга wägisi ei wõta; waid et meie neid maenitseme, et
nemad paigale jääwad ja teewad mis nende kohus on.

Noor-kuu.

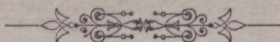
Õjune weerand.

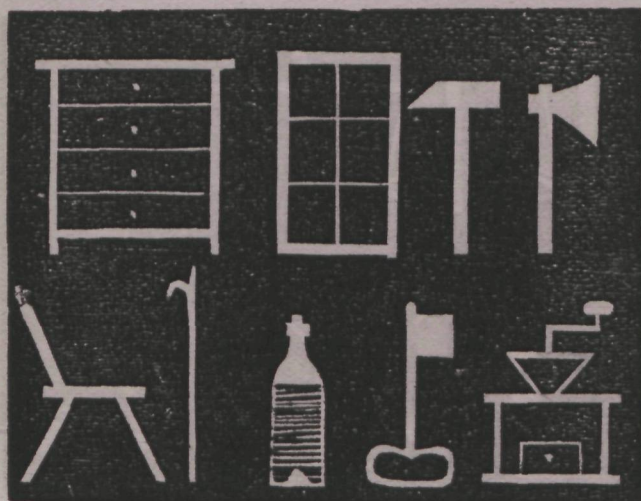
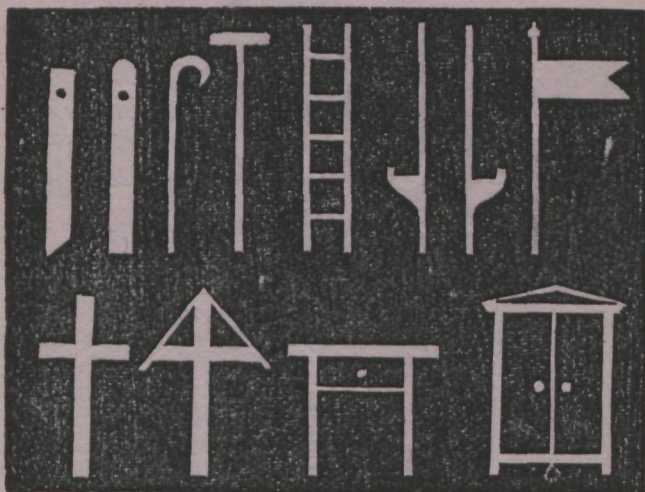

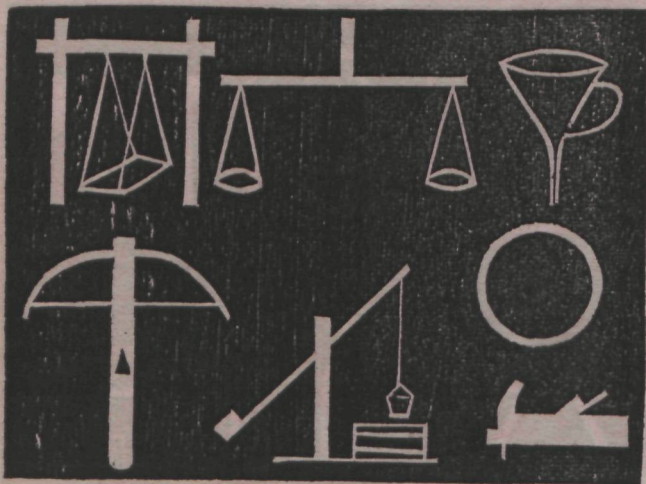
Täis-kuu.

Wimne weerand.

Студ: 10 лоп.